

допомоги, перед державою в особі Українського державного фонду державної підтримки фермерських господарств (рішення Господарського суду Одеської області від 07.04.2015р. у справі № 916/289/15-г, рішення Господарського суду Запорізької області від 06.04.2015р. у справі № 908/1361/15-г, рішення Господарського суду Закарпатської області від 10.07.2014р. у справі № 907/630/14, від 09.01.2014р. у справі № 907/1175/13, від 15.04.2014р. у справі № 907/196/14) [2].

Окремі механізми підтримки сільськогосподарських товаровиробників в Україні передбачені на загальнодержавному та регіональному нормативних рівнях. Вони спрямовані на створення економічних і організаційних умов для підвищення ефективності функціонування сільськогосподарських товаровиробників різних форм власності і господарювання, що є економічно обґрунтовано задля гарантування продовольчої безпеки держави та з врахуванням природно-кліматичних особливостей і перспектив розвитку аграрного сектора економіки певного регіону.

Список використаних джерел:

1. Комплексна програма підтримки та розвитку агропромислового комплексу Львівської області на 2013–2014 роки, затверджена рішенням Львівської обласної ради VI скликання № 760 від 16 травня 2013 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.oblrada.lviv.ua>.
2. Єдиний державний реєстр судових рішень [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [http:// www.reestr.court.gov.ua](http://www.reestr.court.gov.ua).

Радишевська З.М.

студентка,

Юридичний інститут

Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ВИКОРИСТАННЯ БІОПАЛИВА В УКРАЇНІ

Все більшої актуальності у світі набуло питання розвитку біопалива як альтернативного джерела енергії. Ще в часи нафтової кризи в 190 – х рр. виникла практична необхідність пошуку джерел, здатних замінити традицій вуглеводневе паливо. П'ятимісячне припинення постання газу з Російської Федерації 2014 році стало досить ефективним стимулом до пошуку варіантів його заміщення. Також зупинення видобутку вугілля на сході України та подальший його імпорт з Південно – Африканської Республіки підтвердили тимчасовість та виявили неефективність такого переходу, що зумовило пошук альтернативних джерел енергії, а саме біопалива.

Одним із найважливіших елементів розвитку біопаливного виробництва є зацікавленість держави і впровадження прямого державного бюджетного фінансування. Воно повинно стосуватися абсолютно усіх ланок – розпочинаючи з виробництва якісної сировини, і закінчуючи процесами щодо

стимулювання потенційного кінцевого споживача. Розвиток біопалива суттєво уповільнює недосконалість нормативно – правової бази. Результатом цього є зменшення інвестицій у цю сферу та низький рівень конкурентоспроможності приватних підприємств монополістів з виробництва та постачання альтернативних енергоносіїв.

В Україні більшу увагу біоенергетиці почали приділяти лише наприкінці 90-х рр. ХХ ст. В цей же період було зроблено перші кроки щодо її розвитку, почали розробляти й приймати програмні та законодавчі документи щодо подальшого виробництва та використання різних видів біологічного палива. Так, до основних нормативних документів належить Закон України № 1391–14 від 14.01.2000 р. «Про альтернативні види палива», який визначає правові, соціальні, економічні, екологічні й організаційні принципи виробництва, видобутку та споживання альтернативних видів рідкого й газового палива на основі залучених нетрадиційних джерел і видів енергетичної сировини, спрямованих на створення необхідних умов для розширення виробництва і споживання цих видів палива в Україні [1]. Закон України № 555–15 від 20.02.2003 р. (поточна редакція від 26.04.2014 р.) «Про альтернативні джерела енергії» спрямований на використання альтернативних джерел енергії та сприяння розширенню їх використання в паливно-енергетичному комплексі [2].

Указ Президента України № 1094/2003 від 26.09.2003 р. «Про заходи щодо розвитку виробництва палива з біологічної сировини» прийнятий з метою зменшення залежності національної економіки від імпорту нафтопродуктів, забезпечення розвитку агропромислового комплексу, поліпшення екологічної ситуації [3]. Закон України № 1391–VI від 21.05.2009 р. (поточна редакція від 01.01.2014 р. № 1391–17) «Про внесення змін до деяких законів України щодо сприяння виробництву та використанню біологічних видів палива» визначає поетапне збільшення нормативно визначеної частки виробництва і застосування біопалива та сумішевого моторного палива. Вміст біоетанолу у моторних бензинах, які виробляють та/або реалізують на території України, становитиме: у 2013 р. – рекомендований вміст не менш як 5 %, у 2014– 2015 рр. – обов’язковий вміст не менш як 5 %, з 2016 р. – обов’язковий вміст не менш як 7 %. Забороняється зберігання та транспортування біоетанолу без його денатурації від 1–10 % бензину. Законом передбачено з 01.01.2010 р. до 01.01.2019 р. низку пільг для виробників біопалива: звільнення від сплати ввізного мита та податку на додану вартість при імпорті техніки, обладнання та устаткування, що використовують для реконструкції існуючих та будівництва нових підприємств з виробництва біопалива, виготовлення і реконструкції (переобладнання) технічних та транспортних засобів з метою забезпечення споживання біопалива, і технічних та транспортних засобів, поміж них і самохідні сільськогосподарські машини, що працюють з використанням біологічних видів палива; звільнення виробників біопалива від оподаткування прибутку, який отримано від продажу біопалива; обчислення акцизного збору з виготовлення біологічних видів моторного палива за нульовою ставкою до 01.01.2014 р; застосування з метою стимулювання інвестицій в оновлення

основних фондів бонусної амортизації устаткування, що працює на альтернативних видах палива [4].

У свою чергу, Кабінет Міністрів своєю Постановою «Про стимулювання замінення природного газу у сфері теплостачання» від 09.07. 2014 вирішив стимулювати всіх виробників теплової енергії, які відмовились від використання природного газу, незалежно від того, за рахунок яких видів палива чи енергії було дійсно заміщення газу [5].

Окремої уваги заслуговує проблема виконання програмних документів, спрямованих на розвиток виробництва біопалива в нашій державі. Програмні документи, прийняті в Україні передбачають збільшення та навіть стимулювання використання біопалива в країні. Національною енергетичною стратегією до 2030 року передбачає ріст використання біоенергетики з 1.3 млн т у.п. / рік у 2005 році до 9,2 т у. п. / рік в 2030 році. При цьому в розділі VIII «Загальні екологічні проблеми та шляхи їх розв'язання» Стратегії жодним чином не згадано негативні наслідки для ґрунтів від вирощування ріпаку, що є основною сировиною для виробництва біопалива [6].

За даними В. Сінченка, М. Гументика та В. Баликіної, в правовому полі України існує близько тридцяти законодавчих актів, які прийняли за роки незалежності, що врегульовують відносини у сфері виробництва та споживання біопалива. Проте, перші прийняті закони мають переважно декларативний характер, в яких не передбачено фінансових механізмів підтримки розвитку відновлюваних джерел енергії. Проводячи аналіз чинної законодавчо-нормативної бази, можна зауважити, що процес розвитку біоенергетики суттєво уповільнює недосконалість стратегії та чітких дієвих механізмів реалізації поставлених завдань. Результатом цього є низький рівень інвестицій і конкурентоспроможності приватних підприємств з виробництва та постачання альтернативних енергоносіїв. Також до факторів, які гальмують зростання галузі, можна віднести невідповідність стандартів та системи сертифікації біопалива згідно з критеріями сталості використання біомаси [7, 239–240].

М. Роїк та інші науковці повідомляють, що Україна має певний потенціал у виробництві відновлюваних джерел енергії, особливо біопалива з органічної сировини, і можливості для його реалізації. Проте, існує низка проблем нормативно-правового характеру, створення внутрішнього ринку біопалива, відповідність та адаптація до світових стандартів, що стають на заваді використанню цього потенціалу повною мірою. У зв'язку з цим особливої актуальності набуває внесення поправок та змін до чинного законодавства, розробка нових законодавчих актів, що відповідатимуть європейським стандартам та вимогам сталості, введення фінансових стимулів і механізмів та інноваційно-інвестиційної підтримки у сфері виробництва біопалива [8, 10].

Підсумовуючи, слід зазначити, що одним із основних стримуючих факторів щодо розвитку біоенергетики в Україні є відсутність дієвої нормативно-правової бази. Незважаючи на те, що за період незалежності держави було прийнято цілий ряд програм та законодавчих актів і проектів, які мали на меті створити сприятливі умови для розвитку біопаливного виробництва, проте у більшості випадків, вони недосконалі за своєю суттю та

характеризуються відсутністю механізмів їх виконання на практиці. Для біопаливної індустрії необхідна розробка повної системи стандартів та нормативів, проведення комплексного енергетичного аудиту та експертизи, здійснення маркування та сертифікації вироблених біологічних видів палива.

Визначальна роль у нарощуванні виробництва біологічних видів палива полягає у гарантуванні енергетичної безпеки, формуванні конкуренто спроможності виробленої продукції та прискоренні процесів економічного зростання України. Наразі основні стримуючі чинники, які протидіють повномасштабному розгортанню біопаливної індустрії в нашій державі, можна об'єднати у три групи:

- 1) інвестиційна привабливість вирощування біоенергетичної сировини на експортні цілі;
- 2) недосконала та нерегульована на практиці нормативно-правова база;
- 3) відсутність сформованої інфраструктури ринку біопалива та невідповідність споживачів до використання даного продукту.

Список використаних джерел:

1. Про альтернативні види палива : Закон України від 14.01.2000 р. № 1391–14 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1391-14>.
2. Про альтернативні джерела енергії : Закон України від 20.02.2003 р. № 555–15 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/555-15>.
3. Про заходи щодо розвитку виробництва палива з біологічної сировини : Указ Президента України від 26.09.2003 р. № 1094 / 2003 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1094/2003>.
4. Про внесення змін до деяких законів України щодо сприяння виробництву та використанню біологічних видів палива : Закон України від 01.01.2014 р. № 1391–17 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1391-17>.
5. Постанова КМУ «Про стимулювання замінення природного газу у сфері тепlopостачання». [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/293-2014-п>.
6. Енергетична стратегія України на період до 2030 року. [Електронний ресурс].– Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/n0002120-13>.
7. Сінченко В.М. Стан та розвиток біоенергетики в умовах чинного законодавства та ЄС / В.М. Сінченко, М.Я. Гумен-тик, В.В. Баликіна // Зб. наук. праць Інституту біоенергетичних культур і цукрових буряків. – К., 2013. – Вип. 19. – С. 239–245.
8. Тараріко Ю.О. Перспективи розвитку біоенергетики в АПК / Ю.О. Тараріко // Вісник аграрної науки. – 2010. – № 4. – С. 9–13.